

Dünyada Bölge Planlama Eğitimi

Ela Babalık-Sutcliffe
Tuna Taşan-Kok

ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

İÇERİK

- Şehir ve Bölge Planlama Lisans Eğitiminde Bölge Planlamanın yeri
– Bölge Planlamaya yönelik dersler
- Bölge Planlama Yüksek Lisans Eğitim Programları
- Türkiye’de Bölge Planlama Eğitimi
- Genel değerlendirme

Şehir ve Bölge Planlama Lisans Eğitiminde Bölge Planlamanın yeri

- Dünyada Şehir ve Bölge Planlama Lisans Eğitimi farklı fakülteler/okullar altında yer alabiliyor:
 - Mimarlık veya Yapılı Çevre Fakülteleri
 - Coğrafya veya Ekonomi Fakülteleri
 - Kamu Yönetimi/Politikaları Fakülteleri
- Lisans eğitim programlarının isimlerinde de farklılıklar var:
 - Şehir ve Bölge Planlama
 - Planlama
 - Toplum (*Community*) ve Bölge Planlama
 - Şehircilik
 - Kentsel ve Bölgesel Çalışmalar (*Studies*)
 - Kentsel Gelişme ve Planlama
 - Bölgesel Coğrafya (*Regional Geography*)

Şehir ve Bölge Planlama Lisans Eğitiminde Bölge Planlamanın yeri

- Lisans Eğitim programlarında Bölge Planlamaya yönelik (1) **kavramsal temel dersler** ve (2) **yöntem dersleri** yer almakta
 - (1) Bölge Planlama **temel derslere** örnekler:
 - Bölge Planlama
 - Bölgesel ve ekonomik gelişme/kalkınma
 - Bölgesel gelişme ve kalkınma
 - Bölgesel ekonomik kalkınma planlaması
 - Sürdürülebilir kentsel ve bölgesel ekonomi
 - Bölgesel ve stratejik planlama
 - Bölgesel ve uluslararası gelişme
 - Avrupa’da kentsel ve bölgesel ekonomi
 - Bölgesel gelişme politikaları

Şehir ve Bölge Planlama Lisans Eğitiminde Bölge Planlamanın yeri

- (2) Bölge planlama **yöntem** derslerine örnekler:
 - Mekansal ekonomik analiz yöntemleri/teknikleri
 - Bölgesel ekonomi analizi
 - Ekonomi ve nicel (kantitatif) teknikler
 - Bölgesel analiz çalıştay (workshop)
 - İstatistiksel yöntemlerin coğrafi/mekansal uygulamaları
 - Bölgesel ekonomik etki analizi
 - Bölge bilimi yöntemleri

Şehir ve Bölge Planlama Lisans Eğitiminde Bölge Planlamanın yeri

- Lisans Eğitim programlarında genellikle öğrencilerin bir “**yoğunlaşma**” alanı seçmesi isteniyor
- Bunların içinde bölge ve ekonomik gelişme vurgulu bir alt-alan yer alıyor

Alt-alan veya yoğunlaşma alanlarına örnekler:

- Bölge planlama, bölgesel ekonomik kalkınma
- Çevre ve sürdürülebilirlik; çevre politikası
- Kentsel tasarım
- Kentsel tarih, toplum, politika

Şehir ve Bölge Planlama Lisans Eğitiminde Bölge Planlamanın yeri

- Şehir ve Bölge Planlama eğitiminin içinde “yoğunlaşma” alanlarının tanımlanması ve bunların içinde Bölge Planlamanın da bir alan olarak belirlenmesi eğilimi **yüksek lisans** programları için de geçerli
 - Özellikle Kuzey Amerika’da çok sayıda **Şehir ve Bölge Planlama Yüksek Lisans programı** var ve **bölge planlama** tanımlanan “alt-alanlar” arasında yer alıyor

Şehir ve Bölge Planlama Eğitiminde “Yoğunlaşma Alanı” olarak Bölge Planlama

- Eğitim programlarında bir “yoğunlaşma” alanı olarak Bölge Planlama hangi isimler veya başlıklarla tanımlanıyor?
 - Bölge Planlama
 - Bölge Bilimi
 - Ekonomik Kalkınma Planlaması: Toplumlar (*Communities*) ve Bölgeler
 - Bölgesel ve uluslararası gelişme
 - Bölgesel gelişme ve küreselleşme
 - Kentsel ve bölgesel ekonomi ve coğrafya
 - Bölgesel kaynak planlaması ve yönetimi
 - Bölgesel kalkınma ve kamu politikası

Yüksek Lisans Eğitiminde Bölge Planlama

- Bölge Planlama Yüksek Lisans Programları
 - **Bölgesel Gelişme/Kalkınma**, Coğrafya Bölümü, Newcastle University [İngiltere]
 - **Bölgesel ve Kentsel Planlama Çalışmaları**, London School of Economics [İngiltere]
 - **Bölgesel Araştırma ve Bölge Planlama**, Coğrafya Bölümü, University of Vienna [Avusturya]
 - **Bölgesel ve Politik Coğrafya, Bölgesel Gelişme ve Yönetim, Bölgesel Jeo-Enerji Kaynakları ve Stratejileri**, Sofia University [Bulgaristan]
 - **Bölgesel Coğrafya**, Palacky University [Çek Cumhuriyeti]
 - **Bölge Planlama**, Cornell University; Indiana Univ. of Pennsylvania, Massachusetts Amherst; U-Mass [ABD]
 - **Bölgesel Kalkınma Planlaması**, Cincinnati [ABD]

Yüksek Lisans eğitiminde Bölge Planlama

- Şehir ve Bölge Planlama Yüksek Lisans Programları içinde Bölge Planlama vurgusu/yoğunlaşması (*yukarıda bahsedildi*)
- Yüksek Lisans düzeyinde (*programın adı Şehir ve Bölge Planlama olsa da*) doğrudan Bölge Planlamaya yönelik derslere örnekler
 - Bölge planlamayı kent planlamayla birlikte içeren veya bölge planlama kuramına ilişkin **genel dersler**
 - **Bölge ve Kent Planlamada Sosyal ve Politik Konular** (LSE, İngiltere)
 - **Kentsel ve Bölgesel Ekonomi** (Berkeley, ABD)
 - **Bölgesel Kalkınma Kuramı** (Urbana-Champaign, ABD)
 - **Kentsel Gelişmenin Yönetimi ve Bölgesel Planlama** (Urbana-Champaign, ABD)
 - **Kentsel ve Bölgesel Sosyal Politika: Uluslararası Perspektif** (Kanada)

Yüksek Lisans eğitiminde Bölge Planlama

- Yüksek Lisans düzeyinde doğrudan Bölge Planlamaya yönelik derslere örnekler (devam)
 - **Bölge planlama ve ekonomiyi** bütünleştiren dersler
 - Bölge Planlama Ekonomisi (LSE)
 - Ekonomik Kalkınma: Firmalar, Sanayiler, Bölgeler (Cornell)
 - Bölgesel Ekonomik Gelişme Kuramları (UCLA)
 - Güney Kaliforniya Bölgesel Ekonomisi (UCLA)
 - Federal Programlar ve Bölgesel Gelişme (Urbana-Champaign)
 - Bölgeye yönelik **araştırma ve yöntem** dersleri
 - Mekansal Ekonomik Analiz Teknikleri (LSE)
 - Bölgesel Analiz Atölyesi (Berkeley)
 - Bölge Bilimi Yöntemleri (Urbana-Champaign)

Türkiye’de Bölge Planlama eğitimi

- Lisans düzeyinde Bölge Planlama dersleri*
 - Şehir ve Bölge Planlama Bölümlerinde lisans düzeyinde bölge planlamaya yönelik **zorunlu** dersler:
 - İYTE’de, ODTÜ’de, Yıldız Teknik Üniversitesinde zorunlu ders yok
 - Dokuz Eylül Üniversitesi: **Bölge ve Metropolitan Planlama**
 - İTÜ: **Bölge Bilimi ve Planlama**
 - Mimar Sinan GS Üniversitesi: **Ülke ve Bölge Planlama**
 - Gazi Üniversitesi: **Bölge Planlaması**
 - Bozok Üniversitesi: **Ülke ve Bölge Planlaması**
 - Erciyes Üniversitesi: **Bölge Planlaması**
 - Selçuk Üniversitesi: **Bölge ve Metropolitan Alan Planlama; Bölgesel İktisat**
 - Süleyman Demirel Üniversitesi: **Kent ve Bölge Ekonomisi**
 - KTÜ: **Kent ve Bölge Ekonomisi; Bölge Planlama**

* TUPOB 2007 çalışması

Türkiye’de Bölge Planlama eğitimi

- Lisans düzeyinde Bölge Planlama dersleri
 - Bazı Bölümlerde “planlama stüdyosu” derslerinin birini veya birkaçını “**bölge planlama stüdyosu**” olarak kurgulama deneyimi
 - Bazı Üniversitelerde Ekonomi Bölümlerinde ilgili dersler var:
 - Bölgesel İktisat

Türkiye’de Bölge Planlama eğitimi

- Yüksek Lisans’ta Bölge Planlama Programları
 - Gazi Üniversitesi
 - İTÜ
 - ODTÜ
- Yüksek Lisans’ta diğer programlar çoğunlukla:
 - Şehir Planlama
 - Kentsel Tasarım
 - Şehir Planlama yüksek lisans programlarında bir bölge bilimi vurgusu/dersi genellikle bulunmuyor

GENEL DEĞERLENDİRME

- Planlama eğitiminde (lisans veya yüksek lisans programlarında) bölge planlamaya ilişkin “**olmazsa olmaz**” dersler
 - Bölge kuramı, bölge planlama temel dersleri
 - Bölge planlama/gelişmesi ile ekonomik kalkınmayı bütünleştiren dersler
 - Bölgesel analiz ve planlama için yöntem dersleri
- Her ülkenin kendi bağlamına yönelik geliştirdiği özgün konular, vurgular
 - Çevresel konular ve sürdürülebilir gelişmeyle bütünleştirilen programlar
 - Avrupa: bölgesel işbirlikleri, sınır-ötesi işbirlikleri ve planlama, kentsel bölgeler, ...
 - Kuzey Amerika: uluslararası gelişme ve bölge planlama, ekonomik yerel-toplumsal-bölgesel kalkınma,

GENEL DEĞERLENDİRME

- Türkiye'nin kendine bağlamına ilişkin olarak bölge planlama açısından yeni konular, olgular, gelişmeler nedir?
- Türkiye'deki planlama eğitimi olarak bu yeni olgulara, gelişmelere ve gereksinimlere cevap verebildik mi?

GENEL DEĞERLENDİRME

- Türkiye'nin kendine bağlamına ilişkin olarak bölge planlama açısından yeni konular, olgular, gelişmeler nedir?
 - Bölgesel sosyo-ekonomik farklılıklar Türkiye'de önemli bir konu
 - Türkiye'nin bölge planlama deneyimi var ama yakın zamana kadar pratik ve uygulamalar rastlantısal gelişti
 - Şimdi ise bilinçli sistemli biçimde bölge planları yapma eğilimi var: Kalkınma Ajansları bu eğilime en iyi örnek
 - Ekonomik kalkınma ve bunun planlanması, yönlendirilmesi, teşvik edilmesi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin başlıca konusu, politikası
 - Bu konu sadece ekonomistlerin uzmanlığında değil;
 - Ekonomik kalkınma planlamanın temel konularından biri ve bölge planlama ile bütünleşik düşünölmek zorunda

GENEL DEĞERLENDİRME

- Türkiye’deki planlama eğitimi olarak bu yeni olgulara, gelişmelere ve gereksinimlere cevap verebildik mi?
 - Bölge Planlama eğitimi, yüksek lisans programları dışında, Şehir ve Bölge Planlama Lisans düzeyinde bölge bilimi ve planlamaya “giriş” niteliğinde ders(ler)le sınırlı - yetersiz
 - Bölge planlarına altlık oluşturacak bölgesel analiz yöntemlerini lisans eğitiminde yeterli düzeyde vermiyoruz
 - Ekonomik kalkınma ve bölge planlamayı bütünleştiren bir yaklaşım yeterince yok
 - Kalkınma Ajansları deneyimini, uygulamalarını yeterince derslere aktarmadık. Bunu bir meslek alanı olarak eğitime henüz entegre etmedik.
 - Lisans düzeyinde bir uzmanlaşma alanı olarak bölge planlamaya ilişkin daha net ipuçları vermek gerekli:
 - Kuramsal temel dersler
 - Teknik, analiz, yöntem dersleri
 - Ekonomik kalkınma-bölge planlama dersleri